

ПАНЧЕНКО ВІКТОРІЯ СЕРГІЙВНА

*Відокремлений структурний підрозділ
«Житомирський торговельно-економічний фаховий коледж
Державного торговельно-економічного університету»,
Голова циклової комісії гуманітарних та природничих дисциплін,
кандидат історичних наук, викладач вищої категорії, викладач-методист*

УГОДА ПРО АСОЦІАЦІЮ ІЗ ЄС ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ОСВІТНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ

Задекларований європейський вибір нашої держави передбачає проведення певних послідовних і глобальних дій, однією з яких стало підписання Угоди про асоціацію України і Європейського Союзу. Неоднозначна реакція суспільства на цю Угоду, проблеми з впровадженням інших раніше прийнятих документів потребують наукового осмислення ситуації та розроблення заходів прикладного характеру.

Мета дослідження – проаналізувати положення Угоди про асоціацію з ЄС у сфері освіти та визначити їх вплив на освітні процеси у державі.

Угода про асоціацію між Україною та ЄС стала основою та орієнтиром для потужних комплексних і системних політичних, соціально-економічних, правових та інституційних реформ в Україні. Її підписання відбувалося в два етапи. 21 березня 2014 р. під час позачергового саміту Україна – ЄС було підписано політичну частину Угоди та Заключний акт саміту. 27 червня 2014 р. у процесі засідання Ради ЄС Президентом України Петром Порошенком та керівництвом Європейського Союзу і главами держав та урядів 28 держав – членів ЄС було підписано економічну частину Угоди, а вже 16 вересня 2014 р. її було ратифіковано.

Питання співпраці України та ЄС у сфері освіти регулює Глава 23 «Освіта, навчання та молодь» Розділу V Угоди. Згідно її тексту, сторони зобов'язуються активізувати співробітництво в галузі вищої освіти з метою: реформування та модернізації освітніх систем; сприяння зближенню у сфері вищої освіти, яке відбувається в рамках Болонського процесу; поглиблення співробітництва між ВНЗ, розширення їх можливостей; активізації мобільності студентів та викладачів; спрощення доступу до отримання вищої освіти (ст. 431) [1].

Угода про асоціацію значно розширила можливості освітньої системи України і на її реалізацію покладились великі сподівання, зокрема впровадження міжнародної оцінки та практик моніторингу розвитку автономії університетів та управління професіоналізацією вищої освіти, взаємне визнання академічних та професійних кваліфікацій, дипломів та сертифікатів про освіту, збільшення міжнародних обмінів та співробітництва в сфері неформальної освіти для молоді, у т.ч. через програми ЄС, такі як Erasmus+. Погляньмо, що ж із цього було реалізовано за останні вісім років.

У перші ж роки після ратифікації Угоди (у 2014–2018 рр.) відбулись вагомі зрушення у сфері вищої освіти, а саме:

- тривало впровадження європейських принципів формування державних стандартів освіти (заміна старих критеріїв на компетентнісний підхід в підготовці молодого фахівця);
- завершено процедуру конкурсного відбору членів та формування складу науково-методичних комісій сектору вищої освіти, які здійснюють розроблення нових стандартів вищої освіти за відповідними спеціальностями з урахуванням вимог Європейських кваліфікаційних стандартів;
- затверджено Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у ВНЗ (наукових установах), що внесло ключові зміни у наближення освіти до стандартів ЄС.
- розпочато роботу зі створення Національного репозитарію академічних досліджень, який допоможе автоматизувати процес виявлення академічного плагіату та забезпечить технічними можливостями для дотримання академічної доброчесності;
- українські навчальні заклади отримали право розміщувати грошові кошти, отримані за надання платних послуг, на депозитних рахунках державних банків. Це дало змогу створювати спеціальні грошові фонди та витратити отримані відсотки на забезпечення освітньої діяльності [3].

Відповідно до положення Угоди про асоціацію щодо підвищення якості та важливості вищої освіти, у вересні 2016 р. розпочало роботу Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти. Також вдалося зберегти лідерство України у проєктах Erasmus+ серед країн Східного партнерства. За результатами двох конкурсів за напрямом «Кредитна мобільність» у 2015 і 2016 рр. для фінансування було відібрано 245 двосторонніх проєктів між закладами вищої освіти України і Європи для розвитку індивідуальної мобільності. Завдяки цьому 3355 студентів і працівників університетів з України отримали змогу поїхати для навчання, викладання або стажування у одну з країн ЄС у 2015–2018 рр. Упродовж цього ж періоду 1019 студентів і працівників з університетів Європи прибули за обміном в Україну [3].

У подальші роки (2019–2021) темпи здійснюваних реформ у вищій освіті пришвидшились. Створено умови для функціонування Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти відповідно до Європейських рекомендацій і стандартів (ESG) та передового міжнародного досвіду. На сучасному етапі проводиться робота щодо забезпечення доступу до навчання протягом життя; здійснення сертифікації Національної рамки кваліфікацій; затвердження розроблених стандартів вищої освіти та всіма спеціальностями та освітніми рівнями з урахуванням основних компетентностей навчання; перегляду статусу України в програмі ЄС Erasmus+ у статусі програмної країни [4].

Угода про асоціацію України і ЄС 2014 р. передбачала співробітництво сторін і у сфері професійно-технічної освіти, яке здійснювалось з метою: подальшого підвищення кваліфікації протягом трудової діяль-

ності/життя, що відповідає реаліям в контексті змін на ринку праці; створення національних механізмів з метою покращення прозорості та визнання кваліфікацій та компетенцій, використовуючи, коли це можливо, досвід ЄС (ст. 432) [1]. На виконання цього напрямку були прийняті Закони України «Про професійну (професійно-технічну) освіту», «Про професійну (професійно-технічну) освіту», «Про освіту дорослих». Реалізується програма «EU4Skills: Кращі навички для сучасної України», якою передбачено заходи, що визначено Концепцією розвитку професійної освіти, а саме: покращення управління у сфері професійної освіти, розроблення сучасних стандартів професійної освіти та модернізація інфраструктури закладів.

Із метою моніторингу триваючих реформ щорічно проводяться зустрічі контактних груп представників ЄС і України. 29–30 листопада 2021 р. в онлайн-форматі відбулося сьоме засідання Комітету асоціації Україна-ЄС за участю заступника Міністра з питань європейської інтеграції Олексія Шкуратова. Під час засідання розглянули проект Стратегії цифрової трансформації освіти та науки, що має стати дорожньою картою для якісних змін у відповідних галузях, зокрема для зменшення цифрового розриву та забезпечення рівного доступу до освіти. Загалом були відзначені успіхи держави у якісних змінах в освіті [5].

Поряд із значними досягненнями у реформуванні зберігається серія ще недосягнутих перспективних цілей. Із метою їх реалізації урядом України було розроблена «Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 рр.» від 23 лютого 2022 р. Серед важливих проблем визначено: недостатню ефективність системи вищої освіти, брак фінансування та соціальної відповідальності, неефективне управління та використання ресурсів, незабезпечення рівноправності та автономності закладів вищої освіти повною мірою.

Основними способами розв'язання визначених вище труднощів законодавець вважає: вдосконалення нормативно-правового забезпечення системи вищої освіти, розподіл повноважень між державними органами, забезпечення їх взаємодії; фінансову та інституційну автономію ВНЗ з одночасною реальною підзвітністю суспільству; налагодження ефективної співпраці між органами шляхом укладення угод, контрактів, меморандумів, здійснення спільних заходів, реалізації проектів; запобігання (усунення) конфлікту інтересів; запобігання корупції; укладення двосторонніх та багатосторонніх угод щодо надання освітніх послуг, взаємного визнання рівнів освіти, кваліфікацій тощо [2].

Отже, Угода про асоціацію України та ЄС 2014 р. відкрила величезні перспективи для розвитку освіти і науки. Але разом із тим, ця подія ознаменувала початок глобальних трансформацій та важкої праці всього суспільства над їх реалізацією. На цьому шляху успіх можливий лише у взаємодії всіх учасників освітнього процесу – громадськості, студентства, регіональних центрів, владних органів.

Список використаних джерел:

1. Угода про асоціацію України та ЄС: [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/ugoda-pro-asociaciyu/TITLE_V.pdf
2. «Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 рр.» від 23.02.2022 р.: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2022/04/15/VO.plan.2022-2032/Stratehiya.rozv.VO-23.02.22.pdf>
3. Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом у 2016 році: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.pereselenci.kh.ua/>
4. Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом у 2016 році: [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://eu-ua.kmu.gov.ua/sites/default/files/inline/files/euua_report_2021_ukr-2.pdf
5. Сьоме засідання Комітету Асоціації Україна-ЄС: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/vidbulosya-some-zasidannya-komitetu-asociaciyi-ukrayina-yes>

Ключові слова: Угода про асоціацію, євроінтеграція, освіта, Болонський процес, реформи, академічна мобільність, освітня політика.

Key words: Association Agreement, European integration, education, Bologna process, reforms, academic mobility, educational policy.

ALEXEYEV MYKOLA

*National University “Odesa Law Academy”,
Senior Lecturer of the Department of Foreign Languages*

ALEXEYeva LYUDMYLA

*International Humanitarian University,
Lecturer of the Department of Foreign Languages for Professional Communication*

SYNIOVA TETIANA

*International Humanitarian University,
Lecturer of the Department of Foreign Languages for Professional Communication*

INFORMATION TECHNOLOGIES FOR VARIOUS ASPECTS OF TRANSLATOR TRAINING

The constantly increasing involvement of information technologies (hereinafter – IT) in the practical educational work of Ukrainian universities engaged in teaching translation and interpretation (hereinafter T&I training) is justly regarded as one of the challenges facing the whole system of national education in this sphere [1]. The problem has produced various approaches to the solution thereof, which are, in their turn, frequently influenced by